

jelentkezik. Az ebből származó gazdasági következmények és egyéb problémák jelzik a paradoxon valódiságát.

Egyetlen, jellemzőnek tűnő példa a fenti paradoxonra. Az ABC Corporation egy 1000 oldal terjedelmű adatbázist adott közre, amelyet kezdetben számítógéppel, sornymutatóval és ofszet sokszorosítással készítettek. Ily módon az előállításához szükséges idő egy-két hét volt. A jelentős papírigény és a gyors ütemben emelkedő papírárak végül is arra vezettek, hogy a gyártó cég áttért a COM-technika és a mikrofilm másolás alkalmazására. Ez a változtatás jelentős idő- és költségmegtakarítást eredményezett (az előállítási idő 1 napra csökkent, a havi megtakarítás pedig elérte a 7000 dollárt). Ezzel szemben a használóknál megnőtt a használat időigénye, ami jelentős többletköltséget okozott. Ha jobb az előállító és a használó kapcsolata, elkerülhető lett volna a nyílt összeköttetés.

Szekcióülések

A szekciók közül az első a mikrofilmzés alapjaival, technikájával foglalkozott. David R. WOLF hasznos táblázatban foglalta össze a különféle mikroformáknak azokat a legfontosabb tulajdonságait, amelyek a közülük való választást befolyásolják. Harold J. FROMM a különféle használatban lévő filmanyagokról és a minőségellenőrzés fontosabb módszereiről adott képet, Peter R. SCOTT pedig a mikrofilmfelvevők, a filmek kidolgozásánál alkalmazott eljárások és berendezések, valamint az archiválás kérdéseit foglalta össze. A szekció egyik munkacsoportja a mikrofilmhez kapcsolódó indexelési és keresési kérdéseket vizsgálta, szem előtt tartva a számítástechnika és a mikrofilm kapcsolatait. Külön csoport foglalkozott a mikrofilmes rendszerek szervezésével és tervezésével. A csoport ülésein néhány, a COM-rendszerek technikáját és alkalmazását tárgyaló általánosabb jellegű előadást is tartottak.

A második szekció teljes egészében a számítógép és a mikrofilm kapcsolataival foglalkozott, elsősorban a COM-technika lehetőségeit és perspektíváit tartva szem előtt. A témáról ugyan kevés előadás hangzott el, de ezeket minden esetben élénk vita követte.

A harmadik szekció fő témája a COM-nak mint módszernek az alkalmazása volt, kezdve a legmegfelelőbb berendezések kiválasztásának szempontjaitól a rendszertervezésen át a berendezések, rendszerek működtetéséig, keresési célokra való alkalmazásig.

A negyedik szekcióban néhány olyan speciális részterületről esett szó, mint a mikrofilmes publikációs tevékenység, a mikroméretű képek átvitele, a mikrofilmes kereső berendezések és rendszerek, a színes mikrofilmzéssel kapcsolatos legfrissebb problémák és néhány egyedinek tekintett alkalmazási terület (pl. mikrofilmek

alkalmazása a könyvtárak hátrányos helyzetű használói számára; a multi-media jellegű oktatási módszerekben való felhasználás lehetőségei; a folytonos analóg adatrögzítés; a tárolási és keresési kérdések; a mérgezési eseteknél gyors tájékoztatást nyújtó mikrofilmes POISINDEX rendszer; a speciális irodai és adminisztrációs felhasználás, a mikrofilmtechnika szerviz ellátásának kérdései stb.).

Az alkalmazási kérdésekkel foglalkozó szekción belül szó esett a helyi és magasabb szintű állami irányításról, mint a mikrofilmzés egyik érdekes alkalmazási területéről, továbbá számos konkrét példával a pénzügyi, bankügyi, a műszaki és természettudományi, a kórházi és egészségügyi felhasználásról; a belső mikrofilmes publikációs rendszerekről; a tervezésben alkalmazható mikrofilmes eljárásokról; a katonai alkalmazásokról; a jogban és bűnözésben való felhasználás lehetőségeiről; a könyvtári mikrofilmes rendszerekről; gyártási és ipari kérdésekről stb.

/Microactive systems '75. Proceedings of the Twenty-Fourth Conference and Exposition. Ed. by Ellen T. Meyer. - Silver Spring, National Micrographics Association, 1975. 741 p./

(Sárdy Péter)

Fényszedés a házi sokszorosítóban

A jó minőségű, gazdaságos és termelékeny házi sokszorosítás ma már nem tekinthető különleges igénynek. A kutatási jelentés összeállítása és a szállításra kész nyomtatott termék elkészülése közötti időszakot erősen le lehet csökkenteni. Nem ritkán már szedik a jelentés egyik részét, miközben a másik részét még írják.

Igen fontos tényező a kiadvány előállítása közben a szerzővel való közvetlen konzultálás:

kutatási jelentés készítésénél a szakszerűséget csak az illetékes szakemberek jelenléte biztosíthatja;

bonyolult táblázatok és grafikonok gyorsabban és könnyebben készíthetők szakemberek közreműködésével;

a szöveggézéshez és a korrigáláshoz megfelelő szövegfeldolgozó berendezés szükséges;

ez a megoldás viszonylag a leg gazdaságosabb.

A gazdaságosságot illetően nem csupán a berendezések beszerzési és működtetési költségeit kell figyelembe venni. A teljes előállítási ciklust tekintve a fényszedés mintegy 50%-os költségmegtakarítást jelent a magasnyomással, sorkizáró írógépekkel vagy számítógépes sornymutatókkal szemben. Egy sorba több betű, egy oldalra több szöveg fér, ez pedig kevesebb oldalt jelent, kevesebb nyomóformát, kevesebb sokszorosítási munkát

és kisebb postaköltségeket, ugyanakkor szép és szakszerű kiadványt lehet készíteni gyorsabban és egyszerűbben.

Az *E. S. Preston Associates Inc.* amerikai vállalat a kiadványok, illetve kutatási jelentések előállítására **A. B. Dick** ofszetnyomógépet, **Redactron** szövegfeldolgozó berendezést és ehhez kapcsolódó **Dymo Graphic Systems Mark 1 Pacesetter** fényszedőt alkalmaz. A Pacesetter nyolc betűtípussal és kilenc betűmérettel működik.

A Pacesetter Redactron kombinációt 1975 januárban állították üzembe. A berendezések tökéletesen megfelelnek a felmerülő igényeknek. A Pacesetter eleve tartalmaz kapcsolási lehetőséget a Redactronhoz, kazettát képes olvasni, betűtípus- és betűméret-választéka nagyszerűen illeszkedik az igényekhez, s a beépített kisszámítógép révén bonyolult szedési feladatokat is könnyen megold.

A szöveget általában 2–3 alkalommal kell a fényszedőgépre átvinni. A gépteremben korrektúrát nem végeznek, ezt éppúgy, mint a szöveg szerkesztését, a szerzők

(szakemberek) végzik. A javításokat és módosításokat a Redactronon keresztül viszik a rendszerbe. A Pacesetter programrendszere révén többszintű matematikai képletek, bonyolult táblázatok és grafikonok is szedhetők automatikusan. Korábban szedett, tárolt sorok szükség szerint „előhívhatók”.

A közelmúltban olyan kutatási jelentés készült, amely méretében és bonyolultságában hasonlított egy korábbi, még magasnyomással készített kiadványhoz. De míg korábban a munka 3 és fél hetet vett igénybe (2 hét az input, 1 és fél hét az output előállítására), addig az új eljárásnál az input változatlan időigénye mellett az output 6 óra alatt készült el.

/Reproductions. Review and Methods. 26. köt. 9. sz. 1976. p. 48, 50, 52./

(Sárdy Péter)

TEZAUROSZ

A többnyelvű információkereső tezausszal szemben támasztott követelmények és megvalósításuk az AIDOS–OS/ES rendszerrel

A KGST tagországok nemzetközi tudományos és műszaki információs rendszerének kifejlesztésekor jelentkező két feladatot, a számítógépi programrendszerek kidolgozását és a többnyelvű információkereső tezauszok kialakítását egymással összhangban kell végrehajtani.

A jelenleg működő AIDOS–OS/ES programrendszer nemzetközi információcserét tesz lehetővé. A dokumentumok, adategységek, adatok stb. mágnesszalagon rögzíthetők, kölcsönösen cserélhetők, és így az információk feltárában, feldolgozásában, az adathordozók előállításában nemzetközi munkamegosztás valósulhat meg.

Az információcsere egyik előfeltétele a résztvevők által összehangolt, többnyelvű információkereső tezausz. Az AIDOS–OS/ES programrendszer ennek elkészítését, módosítását és kinyomtatását is elősegíti, és a tényleges használat során a többnyelvű keresést, a deskriptoroknak a résztvevő országok nyelvére való lefordítását is lehetővé teszi.

Az NDK-ban jelenleg a nemzetközi információcsere nyelvi alapjainak megteremtésén dolgoznak; kb. 1980-ra várható a nemzetközi, automatizált, tudományos-műszaki információkereső tezauszok orosz-német változatának kidolgozása.

A többnyelvű tezauszok kidolgozása során az egyes résztvevő országok nyelvén elkészített, egynyelvű tezauszok az orosz nyelv közvetítésével kapcsolódnak egymáshoz. A többnyelvű tezauszok szerkezeti elemei a deskriptorok, a nem-deszkriptorok, a fölé- és aláren-

delt, valamint az asszociált deskriptorok, továbbá a deskriptorok nemzeti nyelvű változataival egyenértékű orosz nyelvű deskriptorok.

A többnyelvű információkereső tezausz kidolgozásának feltételei

A többnyelvű tezauszokban és ezek nemzeti változataiban a nemzetközi információcserehez használt deskriptorállományok azonosnak kell lenniük.

Ez lehetővé teszi a partnerek keresőkérdéseinek azonos megfogalmazását, a deskriptorok lefordítását. A mindkét nyelvben meglévő, de nyelvi-értelmi szempontból eltérő deskriptorok fogalmi tartalmát és kereteit pontosan meg kell határozni és össze kell hangolni.

Célszerűtlen mesterséges megfelelést alkotni akkor, ha nyelvi-szemantikai okok miatt nem lehet közvetlen megfeleltetést találni két nyelv deskriptorai között. Ilyen esetben az illető deskriptort nem fordítják le, hanem forrásnyelvi változatában marad meg; ekkor a felhasználónak kell tisztáznia az ilyen deskriptor fogalmi tartalmát.

Ugyancsak egyeztetni kell a különböző hierarchiaszintekhez tartozó, alá- és fölérendelt (bővebb és szűkebb), illetve asszociált (rokon) deskriptorokat is, mert ezek eltérései következtében a különböző nyelveken elvégzett irodalomkutatások eltérő eredményeket adhatnak.

A két- és többnyelvű tezauszok kidolgozását megkönnyíti az, ha minden nemzeti nyelvi deskriptorhoz, az egyenértékű orosz deskriptoron kívül, egy azonosító szám is tartozik.